

СВІТОВА КУЛЬТУРА ХІХ ст.

Лекція 8

Доц. Бадєєва Л.І.

Факультет навчання іноземних громадян,
кафедра українознавства, ХНУРЕ

Мета і завдання

- Розкрити розвиток науки та техніки в ХІХ ст.,
- охарактеризувати художні течії: романтизм, реалізм;

План

- Розвиток науки й техніки.
- Художня течія романтизм.
- Реалізм. Натуралізм.

Розвиток науки й техніки

- Дев'ятнадцяте століття характеризується могутнім розвитком виробничих сил, остаточним об'єднанням науки і техніки. Звідси бере початок науково-технічний прогрес. У розвинутих європейських країнах відбувається промисловий переворот.

Розвиток науки й техніки

- За підрахунками П.Сорокіна, ХІХ століття принесло відкриттів і винаходів більше, ніж всі попередні століття разом взяті, а саме – 8527.

Розвиток науки й техніки

- Парову машину в 1784 р. створив англійський винахідник Джеймс Уатт.
- У 1807 р. американський винахідник Роберт Фултон збудував перший у світі колісний пароплав з двигуном у вигляді поршневої машини.

Розвиток науки й техніки

- Англієць Джордж Стефенсон в 1814 р. став автором паровоза «Ракета». В 1814–1825 рр. в Англії була побудована перша залізниця.

Розвиток науки й техніки

- 1839 рік - виникнення фотографії: француз Луї Жак Манде Дагер розробив перший спосіб фотографування .

Розвиток науки й техніки

- 1844 р. американський художник і винахідник Самюель Морзе передав уперше телеграфне повідомлення електричним способом на відстань 65 км.

Розвиток науки й техніки

- Німецький винахідник К.Ф. Дрез сконструював транспортну машину на залізничному ходу – дрезину.
- В 1863 р. в Лондоні побудована перша підземна залізниця (3,6 км) – метро.
- З 1868 р. метро діє в Нью-Йорку.

Розвиток науки й техніки

- Винахід англійцем Генрі Бессемером конвертерного способу переробки чавуну на сталь, так званого бессемерівського процесу.
- В 1864 р. французький металург П'єр Мартен збудував піч, яку згодом, як і спосіб плавки, назвали його іменем.

Розвиток науки й техніки

- З кінця 70-х рр. ХІХ ст. почав поширюватись телефонний зв'язок, розпочалася ера електричної лампочки. Американський винахідник і підприємець Томас Едісон 1882 р. побудував у Нью-Йорку першу в світі теплову електростанцію.

Розвиток науки й техніки

У 80-х рр. XIX ст. на вулицях Берліна з'являються перші трамваї. В 1897 р. німецький інженер Рудольф Дізель реалізував свою давню ідею двигуна внутрішнього згорання, названого його іменем.

Розвиток науки й техніки

- У 1897 р. італійський радіотехнік і підприємець Гульєрмо Марконі одержав патент на винахід радіоприймача.

Розвиток науки й техніки

- Наприкінці 1895 р. німецький фізик Вільгельм Конрад Рентген повідомив про існування нового роду променів із дивовижними якостями.

Розвиток науки й техніки

- В кінці XIX ст. почалося становлення як самостійної науки атомної фізики. За свої винаходи Беккерель, П'єр Кюрі та Марія Склодовська-Кюрі в 1903 р. одержали Нобелівську премію.

Розвиток науки й техніки

1895 р. відкриття кінематографа, який винайшли брати Луї та Огюст Люм'єри в Парижі. Внаслідок цього була вироблена система фотографічної фіксації реальності в русі й подальша її проекція на великий екран.

Основні художні течії

- Внаслідок стрімкого розвитку науки і техніки в ХІХ – на початку ХХ ст. культурний процес зазнав значних змін. Епоха породила різні літературно-мистецькі течії.

Романтизм

- У культурному житті Європи в першій третині XIX ст. домінував романтизм. В його основі лежав творчий метод, який проголосив своїм головним принципом абсолютну і безмежну свободу особистості, утвердження самостійної цінності людини та її духовного світу.

Романтизм

- Для романтизму як художнього стилю характерне заперечення нормативності у створенні творів мистецтва.
- Суттю романтизму є також оновлення художніх форм. Твори романтиків наповнені почуттями захоплення та розчарування, піднесення та відчаю.

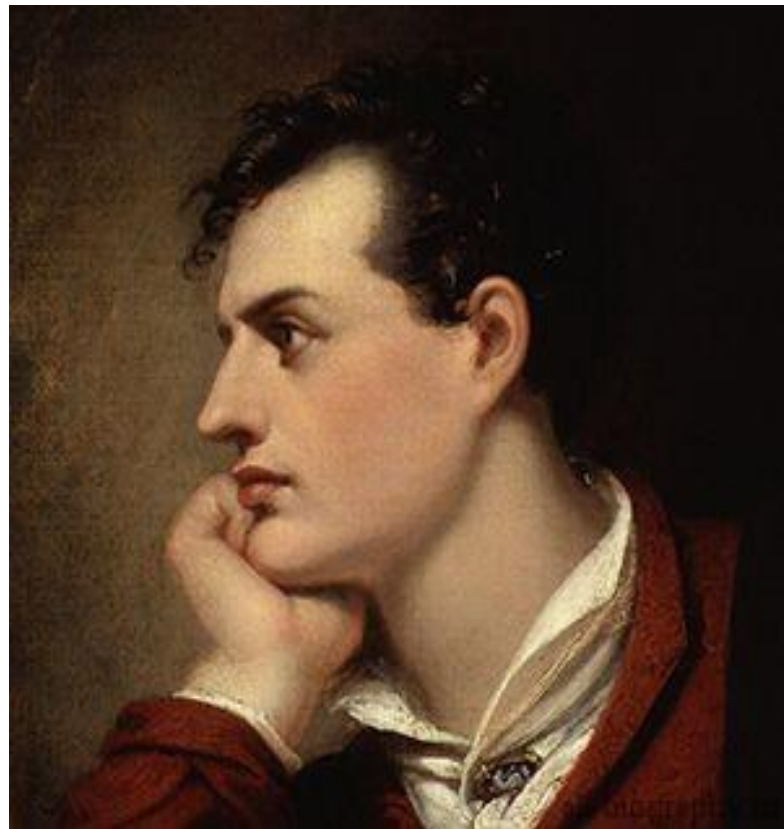

Романтизм

- Романтизм вніс героїчні мотиви в усі жанри образотворчого мистецтва, сприяв розвитку та збагаченню його виражальних засобів. У романтичну епоху люди відчували суспільні зміни. Це супроводжувалось небувалим інтересом до народної культури, її джерел і до росту національної самосвідомості в багатьох європейських країнах.

Романтизм

- У літературі одним з найяскравіших представників романтизму був великий англійський поет Джордж Ноел Гордон Байрон.

Романтизм

- 1812 р. вийшли друком дві перші пісні поеми «Паломництво Чайльд Гарольда». Поема прославила Байрона. Величезний успіх мали роман у віршах Байрона «Дон Жуан», поема «Корсар», філософські драми «Манфред», «Каїн».

Романтизм

- В 1823 р. Байрон відправився на допомогу грецькому повстанню, спрямованому проти турецького панування. В Греції він і помер від лихоманки в самий розпал повстання.

Романтизм

Із збирання народних пісень і балад почав свою літературну діяльність англійський письменник Вальтер Скотт (1771–1832).

Романтизм

- Своїм прозаїчним твором «Уеверлі» (1814) він започаткував жанр історичного роману, став зачинателем історичного жанру в літературі.

Романтизм

- Творчості В.Скотта властива особлива композиція романів. В них на першому місці знаходяться описання життя, побуту і вдачі самого народу, а не королів, полководців, вельмож.

Романтизм

- Цілу галерею романтичних образів створив знаменитий французький письменник Олександр Дюма (1802–1870).

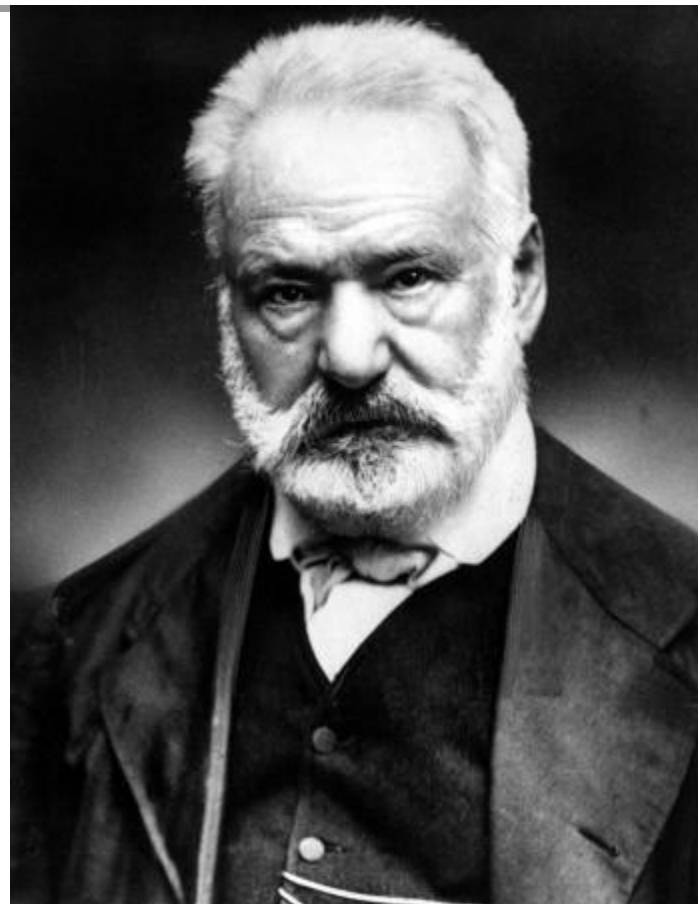

Романтизм

- Славу йому принесли, насамперед, гостросюжетні романи «Граф Монте-Крісто» (1845–1846), «Три мушкетери» (1844) та продовження цього роману – «Двадцять років згодом» (1845).

Романтизм

- Главою й теоретиком французького демократичного романтизму був письменник Віктор Марі Гюго (1802–1885).

Романтизм

- В своїх творах він виступав проти деспотизму, тиранії, висловлював віру в перемогу прогресу й демократії. Найвідоміший його твір – роман «Собор Паризької богоматері» (1831).

Романтизм

- Одним з творців жанру науково-фантастичного роману був французький письменник Жюль Верн (1828–1905).

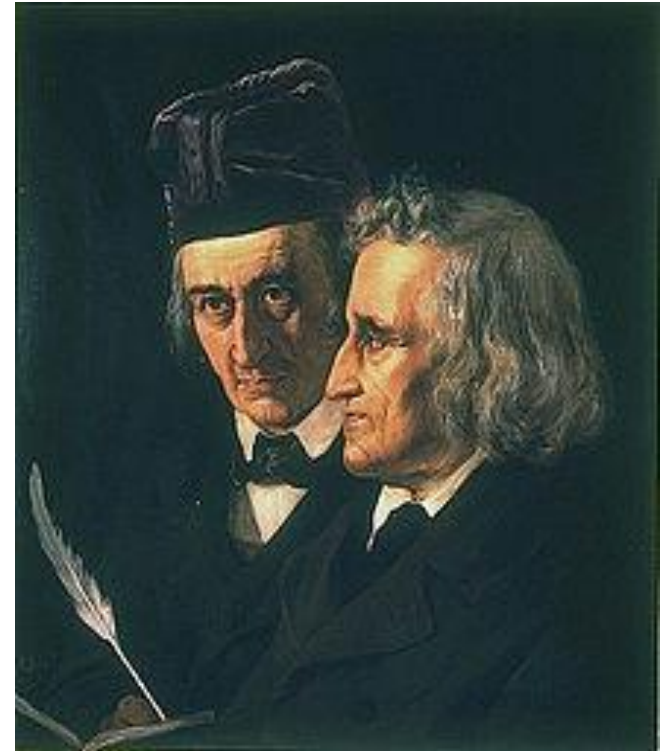

Романтизм

- Романтикою науки проникнуті його гуманістичні книги «Діти капітана Гранта», «20000 льє під водою», «Таємничий острів».

Романтизм

- Всесвітньої слави зажили народні казки, записані й опубліковані братами Грімм – Якобом (1785–1863) та Вільгельмом (1786–1859).

Романтизм

- До композиторів-романтиків належали австрійський композитор Франц Петер Шуберт (1797–1828), німецький композитор Роберт Шуман (1810–1856), чеський композитор Бедржих Сметана (1824–1884), польський композитор Фредерік Шопен (1810–1849).

Романтизм

- «Новоромантичною трійцею» називають французького композитора Гектора Берліоза (1803–1869), угорського композитора й піаніста Ференца Ліста (1811–1886) і німецького композитора та музичного теоретика Ріхарда Вагнера (1813–1883).

Романтизм

- Романтичні тенденції притаманні й живописним полотнам Франсиска
- Гойї,

Романтизм

- Найбільш відомі картини Гойї - "Маха одягнена« та

Романтизм

- "Маха оголена", пройняті незвичним для тогочасної Іспанії чуттєвим началом.

Романтизм

- Зразки романтичного живопису ми зустрінемо у творчості
- Теодора Жеріко (1791-1826), що шукав героїчної романтики, драматичних конфліктів.

Романтизм

- Т. Жеріко "Офіцер кінних єгерів імператорської гвардії, що йде в атаку».

Романтизм

- В усіх видах мистецтва романтики заперечували будь-які канони й правила, що так ретельно охоронялися прибічниками класицизму.

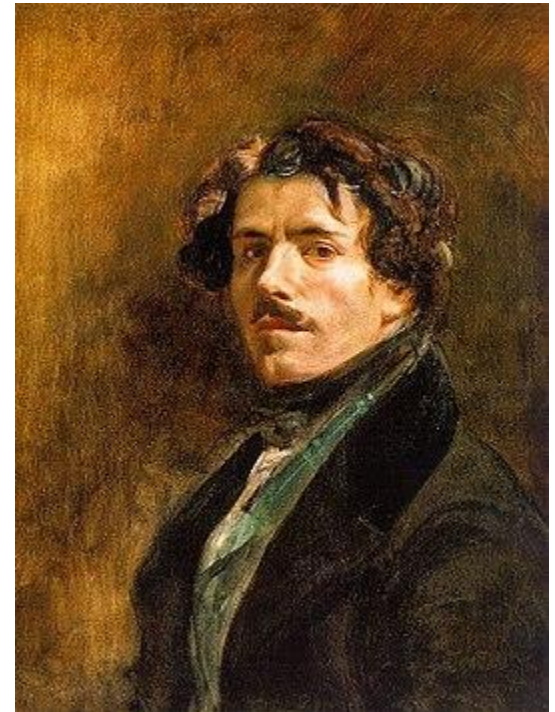

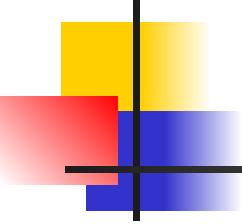
Романтизм

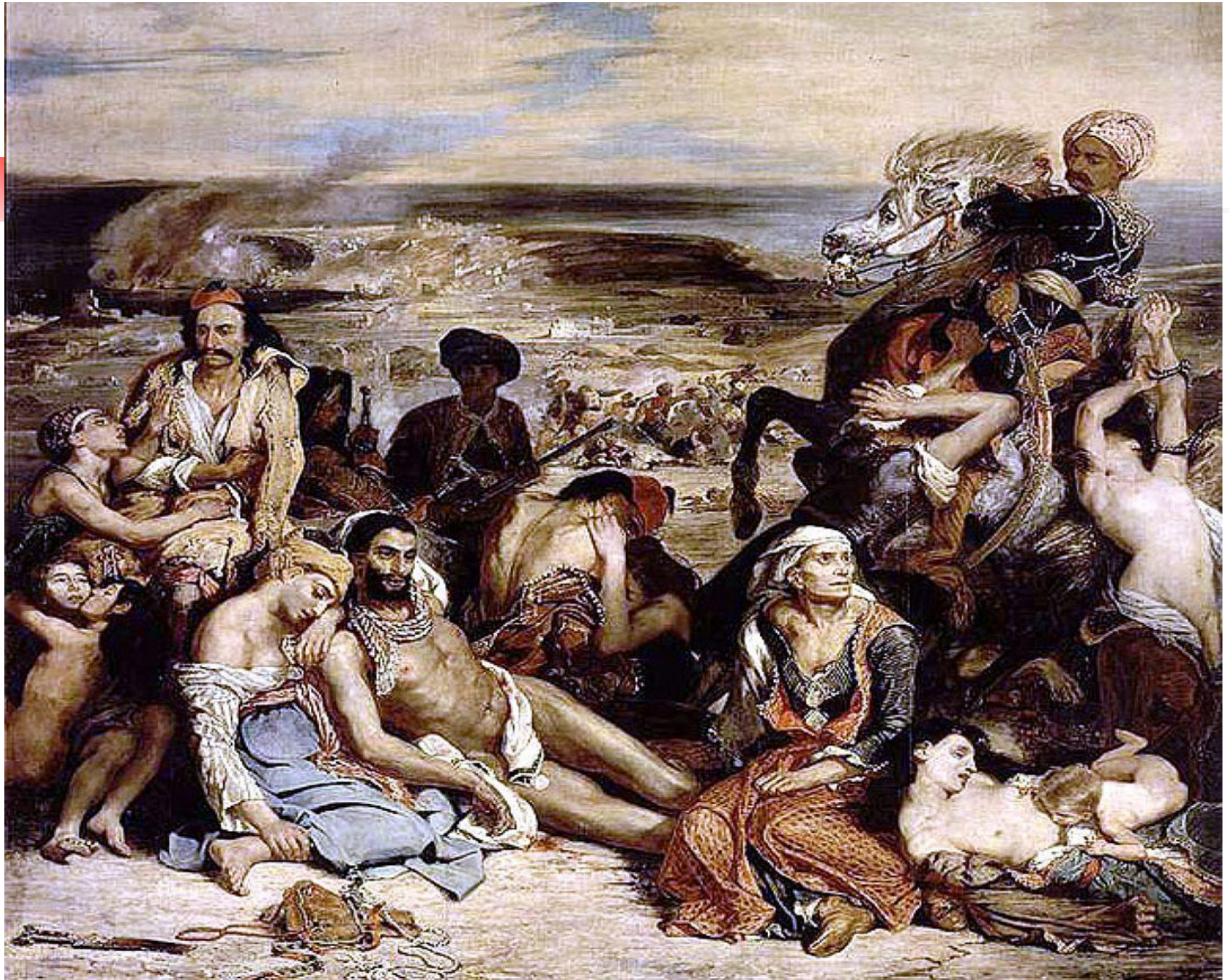
Свобода творчого самовиявлення особистості понад усе цінувалася в їх культурі. Синонімом цієї свободи була художня індивідуальність, оригінальність авторського світосприйняття і втілення творчого задуму, сила уяви митця.

Романтизм

- Особливо гострі зауваження викликала в прибічників старої школи творчість французького художника Е.Делакруа, який став справжнім лідером серед живописців-романтиків.

-
-
- Найбільш гучну полеміку викликала його картина "Хіоська
 - різанина", присвячена фактам геноциду, що вчинили турки проти греків.

Романтизм

- Найбільш відома нашо-
- му глядачеві картина Делакруа "Свобода на барикадах", яку інколи називають ще "Марсельєза" або "Свобода, що веде народ".

Романтизм

- Широке розповсюдження в живописі романтизму отримав також жанр портрета. До нього звертаються майже всі художники-романтики.

Романтизм

- Улюблені моделі романтичного зображення - поети та
- композитори. У Делакруа - Паганіні, Шопен, Данте, Вергілій.
- У О.Кіпренського - О.Пушкін, у К. Брюлова - В.Жуковський тощо.

Романтизм

- К. Брюлов "Портрет Жуковського"

Реалізм

- В другій половині ХІХ ст. в окремий напрям у літературі та мистецтві оформляється реалізм. Він ставив своїм завданням найповніше, найправдивіше відтворювати дійсність, художньо осмислювати всі її суперечності, уміти враховувати об'єктивні умови, можливості, співвідношення сил.

Основні художні течії

- Г. Гейне називав себе останнім поетом романтизму і першим поетом нового, реалістичного напрямку. Написав «Книгу пісень» (1827).

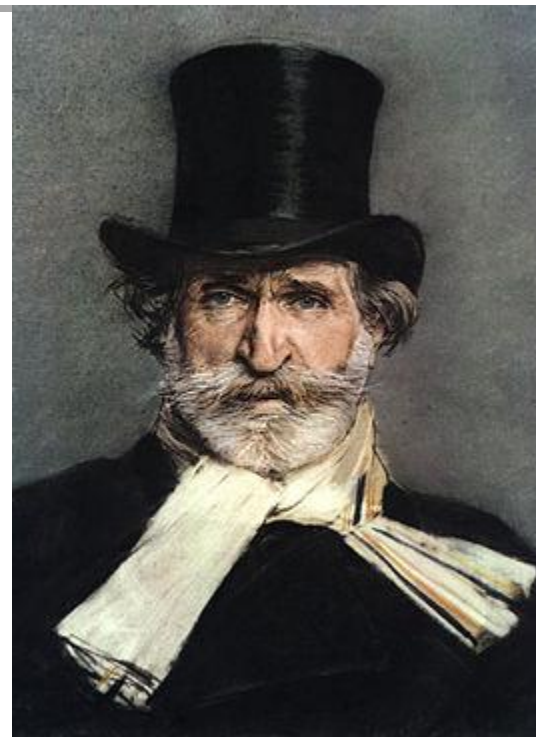
Реалізм

- Найповніше принципи реалізму виявилися в творчості видатного французького письменника Оноре де Бальзака (1799–1850).

Реалізм

- Одним з найбільших оперних композиторів-реалістів був італійський композитор Джузеппе Верді (1813–1901).

Реалізм

- Шедеврами оперного реалізму є опери композитора «Аїда» (1870), «Отелло» (1886), «Фальстаф» (1892).

Реалізм

- Вершиною реалізму в оперному мистецтві Франції визнана опера «Кармен» (1874). Автором цієї опери є всесвітньо відомий французький композитор Жорж Бізе (1838–1875).

Основні художні течії

- Середина XIX ст. стала часом народження оперети – легкої опери, яка включала і танець, і діалог. Батьківщина оперети – Франція.

Основні художні течії

- В останній третині XIX ст. отримала розвиток віденська оперета в Австрії. Одним з її основоположників став Йоганн Штраус (син: 1825–1899).

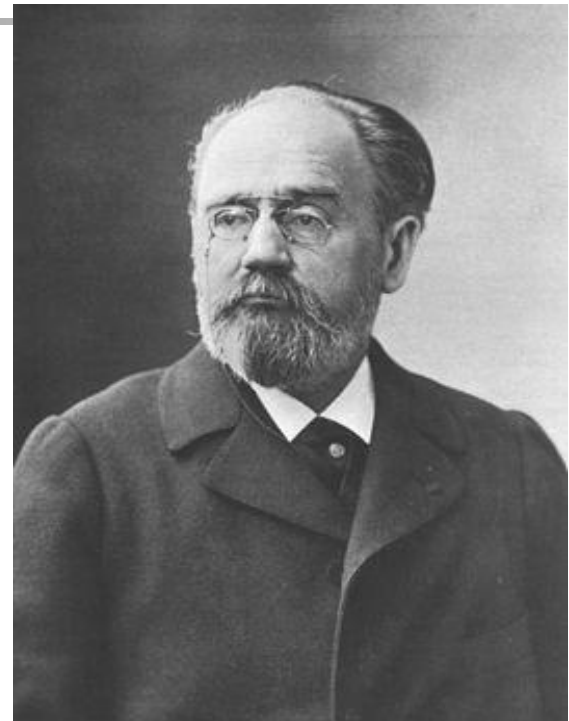

Основні художні течії

- В літературі та мистецтві останньої третини ХІХ ст. склалася така течія, як натуралізм.

Основні художні течії

- Теорія натуралізму була розроблена видатним французьким письменником Емілем Золя (1840–1902).

Основні художні течії

- В 70–80-і рр. натуралізм піднімав дуже важливі теми: детально показуючи життя знедолених і пригноблених, досліджуючи механізми взаємодії людини і середовища з метою його розумної організації, активізуючи увагу на ролі несвідомих моментів у людській психіці. Такий підхід привів врешті-решт до кризи натуралізму.

Основні художні течії

- В XIX ст. у мистецтві відбуваються серйозні зміни. Для багатьох його діячів реалістичний напрямок перестає бути еталоном, і в принципі заперечується саме реалістичне бачення світу. Художники стомились від вимог об'єктивності та типізації. Народжується нова, суб'єктивна художня реальність.

Основні художні течії

- На цій хвилі і формується імпресіонізм. Сам термін походить від назви картини французького художника Клода Моне (1840–1926) «Враження. Сонце, що сходить» («Impression. Levant soleil»).

Основні художні течії

Основні художні течії

- Імпресіонізм прагнув відтворити найточніші суб'єктивні відчуття та переживання, настрої та швидкоплинні враження автора від реального світу в його русі та мінливості.

Основні художні течії

- Важливим принципом імпресіонізму був відхід від типовості. В мистецтво ввійшли миттєвість, фрагментарність композиції, випадковий погляд, несподівані ракурси і точки зору, свіжість та безпосередність сприйняття.

Висновок

- Таким чином, духовна культура в ХІХ ст. досягла значних здобутків. Основними літературно-мистецькими течіями були романтизм та реалізм.

Література

Абрамович С. Д. Світова та українська культура / С. Д. Абрамович. – Львів : Світ, 2004. С. 306–317.

Греченко В.А. Світова та українська культура: довідник / В.А.

Греченко, І.В. Чорний. – К. : Літера ЛТД, 2009. – С. 303–356.

Історія української та зарубіжної культури: навч. посібник / за ред. С. М. Клапчука [6-те вид., випр і доп.]. – К. : Знання-Прес, 2007. – С. 180–204.

Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / М. В. Кордон. – К.: Центр учб. Л-ри, 2011. – С. 245–261.

Лекції з історії світової та вітчизняної культури / За заг. ред. А.

В. Яртися, С. М. Шендрика, С. О. Черепанової. – Львів : Світ, 1994. – С. 275–296, 473–515.